

**Centar za demokratiju
i ljudska prava**

**Center for Democracy
and Human Rights**

Bulevar Džordža Vašingtona 51, 3/48
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: ++381 81 205 280, fax: ++381 81 234 368
e-mail: cedem@cg.yu, www.cedem.cg.yu

broj 13 • februar - maj 2005. god.

NEWSLETTER

U izdanju CEDEM-a:

CEDEM

Odjeljenje za empirijska istraživanja

ODNOS PREMA DRŽAVNOM PITANJU | EKONOMSKIM PROBLEMIMA

- Izveštaj o javnomnjenjskom ispitivanju -

Podgorica, decembar 2004.

CEDEM

Odjeljenje za empirijska istraživanja

PRIMARNI SOCIJALNI IDENTITETI DRŽAVNI SIMBOLI ODNOS PREMA DRŽAVNOM PITANJU

- Izveštaj o javnomnjenjskom ispitivanju -

Podgorica, septembar 2004.

Dr Srđan Darmanović

Potruga za "međunarodnim standardima"

(Tekst je objavljen u dnevnim novinama VIJESTI od 22. maja 2005)

Sve zainteresovane strane u vezi sa crnogorskim referendumom, za koji se očekuje da se održi u proljeće iduće godine, pozivaju se na tzv. međunarodne standarde. Unionistička (pro-srpska) opozicija, uglavnom se, za sada, drži propagandističke tvrdnje da referendum "uopšte neće ni biti", ali ako ga ipak bude, traži da se ovaj organizuje po "najvišim" međunarodnim standardima, pod čime uglavnom podrazumijeva razne vrste kvalifikovane većine potrebne za odluku na referendumu. Ovaj stav dijele i djelovi srpske vlade (uglavnom Koštuničina DSS), kada se nađu u prilici da govore o crnogorskom referendumu. Pro-independistička vlada i parlamentarna većina najavljuje da će referendum zaista biti održan po "najvišim međunarodnim standardima", čak ponešto oštrijim u odnosu na uobičajenu međunarodnu praksu. Briselska administracija takođe insistira na "međunarodnim standardima", ali za sada je teško moguće razlučiti šta će Solana i njegovi savjetnici pod time podrazumijevati, kada za to dođe vrijeme.

Šta su "međunarodni standardi", kada je o predstojećem referendumu riječ? Da li oni uopšte postoje? Ako postoje, gdje treba tražiti njihove izvore? Ako ne postoje, šta pod njima treba podrazumijevati?

Za ovu priliku ostavićemo po strani iskonstruisano pitanje - ko na referendumu ima pravo glasa, jer će se od relevantnih međunarodnih stručnjaka teško naći iko ozbiljan ko bi osporio tvrdnju da to mogu biti samo građani Crne Gore, oni koje ovdje žive. Da jedan broj građana Srbije koji pretenduju na glasanje po osnovu porijekla iz Crne Gore to pravo jednostavno ne mogu zadobiti, jer se ne može imati biračko pravo u dvije države istovremeno, neće biti sporno ni za koga, osim za politički pokret unionističke provenijencije, ali on o tome neće odlučivati.

Zato će se pitanje "međunarodnih standarda", osim opštih uslova potrebnih da bi bilo koje glasanje bilo slobodno i fer, skoncentrisati prije svega na pitanje većine potrebne za odlučivanje. Radi se najprije o broju izašlih

na glasanje, a zatim o broju glasova potrebnom da se donese odluka. Važeći crnogorski zakon o referendumu propisuje: a) obavezu da preko 50% građana mora izaći da glasa da bi referendum bio validan i b) obavezu da preko 50% onih koji su izašli na glasanje podrži određenu odluku na referendumu, u ovom slučaju odluku "za" nezavisnost države.

Kako ovakav propis stoji u svijetlu tzv. međunarodnih standarda? Prije svega, treba reći da ne postoji nikakvi opšti međunarodni standardi kad su referendumi u pitanju. Nikakva rezolucija ili preporuka OUN, ili pak tijela EU, Savjeta Evrope ili OEBS-a ili neki drugi instrumenti međunarodnog prava ne govore ništa specifično o referendumima. Postoji samo relevantna međunarodna praksa u razvijenim demokratijama ili novodemokratizovanim zemljama, praksa iz koje se mogu izvući određeni minimalni standardi. Ovdje je riječ o referendumskoj praksi koja se odnosi na pitanja od izuzetne važnosti za određene zemlje: a) o sticanju nezavisnosti određene teritorije; b) priključenju EU i ratifikaciji evropskog ustava i drugih ugovora u okviru EU i c) ustavne promjene u pojedinim suverenim državama.

Ustavni sistem i referendumsko praksa najvećeg broja zemalja ne poznaje nikakve zahtjeve za bilo kojom vrstom kvalifikovane većine u bilo kojoj fazi procesa glasanja. Od zemalja članica EU: Austrija, Danska, Finska, Francuska, Irska, Mađarska, Njemačka, Španija i Velika Britanija (u slučaju Sjeverne Irske) ne zahtijevaju nikakvu posebnu većinu u pogledu izlaska na glasanje. Ovakav pristup dijele još i Australija, Kanada (u slučaju Kvebeka) i Švajcarska. Drugim riječima, kako god da je važno pitanje o kome se odlučuje, referendum će biti validan koliko god ljudi odluči da izađe na birališta.

Isto tako sledeće zemlje članice EU: Austrija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Velika Britanija (u slučaju Sjeverne Irske), Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španija i Švedska ne zahtijevaju nikakvu kvalifikovanu većinu glasova potrebnih da bi se donijela odluka, već

Tabela br. 1

Bez ikakvog zahtjeva u pogledu procenta izlaznosti na referendum	Zahtjev za izlaznost od 50% + 1
Austrija	Italija
Danska	Poljska
Finska	Portugal
Francuska	Slovačka
Irska	Slovenija
Mađarska	Švedska
Njemačka	
V. Britanija / Sjeverna Irska	
Španija	
Švajcarska	
Australija	
Kanada / Kvebek	

običnu (prostu) većinu - da se za jednu opciju na referendumu izjasni više od 50% onih koji su izašli na glasanje. Ista rješenja imamo i u Kanadi (u slučaju Kvebeka) i Švajcarskoj.

Neku vrstu kvalifikovane većine kada je izlazak na birališta u pitanju, tj. zahtjev istovjetan onome u crnogorskom zakonu o referendumu - da validnost referenduma mora biti potvrđena tako što će preko 50% građana iskoristiti svoje pravo da glasa propisuje izvjestan manji broj zemalja EU: Italija, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija i Švedska. Takođe, neku vrstu kvalifikovane većine potrebne za usvajanje određene odluke na referendumu nalazimo u Njemačkoj i Mađarskoj, gdje osim uobičajenog standarda o natpolovičnoj većini onih koji su izašli da glasaju, taj broj mora da istovremeno iznosi i minimum 25% ukupnog biračkog tijela zemlje, dok u slučaju Australije dodatni zahtjev je da za odluku glasa i prosta većina glasača u većini federalnih jedinica. Nešto oštrije zahtjev postoji u Danskoj i Velikoj Britaniji (u slučaju Škotske), gdje je pored uobičajenog zahtjeva o natpolovičnoj većini izašlih, potrebno da to istovremeno bude i 40% ukupnog biračkog tijela. U Škotskoj je jednom (1979.) ovakav zahtjev odložio primjenu devolucije, a u Danskoj do danas nikada nije bio testiran.

Zahtjevi koji se mogu čuti na našoj političkoj sceni, da je za tako važnu odluku, kakva će biti referendumsko u Crnoj Gori, neophodna veoma ubjedljiva kvalifikovana većina (dvotrećinska, tročetvrtinska i sl.) ne postoje

nigde u uporednoj praksi relevantnih zemalja.

Iz navedenih primjera proizilazi da se u uporednoj međunarodnoj praksi (sa izuzetkom Škotske i Danske) u pogledu potrebnih većina za odlučivanje, ne može naći nikakav "standard" koji bi bio iznad trenutno važećeg zakona o referendumu u Crnoj Gori. Svaki zahtjev za drugačijim standardima ne bi imao uporišta u evropskom zakonodavstvu i uporednoj praksi, ma kako da je teško ili komplikovano pitanje o kojem se na referendumu glasa. Grčevita borba sadašnje političke klase u tako važnoj zemlji kao što je Francuska, da ubijedi birače da izglasaju nacrt evropskog ustava, makar sa bilo kojim nivoom participacije na referendumu i bilo kojom većinom, dovoljno govori o nepostojanju "standarda" u ovom pitanju.

Naravno, zvaničnici EU, ukoliko im to bude u interesu rješavanja drugih pitanja u našem regionu, mogu pokušati da uvedu neku vrstu presedana na crnogorskom slučaju, ali bi tada crnogorska vlada i njena parlamentarna većina imali dovoljno argumenata da takav zahtjev odbiju. Čak i kada znamo da se odnosi između velikih i malih u međunarodnim odnosima veoma često ne baziraju na razmjeni argumenata, teško je vjerovati da bi članice EU prihvatile lako i bez rasprave da se, bez uporišta

u međunarodnom pravu, evropskim ugovorima i zakonima, te prevladajućoj praksi, na evropskom tlu uvede presedani na koje ne pristaje nijedna druga evropska zemlja.

Ne treba isključiti mogućnost da, uprkos argumentima i praksi samih evropskih zemalja, Crna Gora ipak bude izložena snažnom pritisku EU za uspostavljanje neuobičajenog i nigdje prisutnog nivoa kvalifikovane većine prilikom odlučivanja na referendumu. Čak i u takvoj situaciji, teško je uočiti neku drugu mogućnost i manevarski prostor za crnogorsku vladu i njenu parlamentarnu većinu, osim da pokaže odlučnost i sprovede referendum isključivo u skladu sa odredbama važećeg crnogorskog zakona i prema iskustvima koji postoje u uporednoj međunarodnoj praksi. Neodlučnost bi bila dovoljan signal briselskoj administraciji da pritisak daje rezultate i Crna Gora bi se umjesto referenduma u aprilu ili maju, ubrzo našla na "saveznim" izborima u oktobru 2006. Ako pak, transparentni, slobodni i fer referendum bude sproveden onda kada za to dodje vrijeme na osnovu Beogradskog sporazuma i Ustavne povelje, dakle na proljeće 2006., njegove rezultate priznaće svi - neko prije, neko kasnije.

Tabela br. 2

Prosta većina - 50% + 1 od onih koji su glasali potrebna za odluku	Prosta većina (50% + 1) od onih koji su glasali + neka vrsta dodatnog zahtjeva
Austrija	Mađarska (25% ukupnog biračkog tijela)
Finska	Njemačka (25% ukupnog biračkog tijela)
Francuska	Danska (40% ukupnog biračkog tijela)
Irsk	Škotska (40% ukupnog biračkog tijela)
Italija	Australija (većina glasača u većini federalnih jedinica)
Poljska	
Portugal	
Slovačka	
V. Britanija / Sjeverna Irsk	
Slovenija	
Španija	
Švedska	
Švajcarska	
Kanada / Kvebek	

Aktivnosti CEDEM-a

Seminar:

"Porodično pravo i Evropska konvencija o ljudskim pravima"

Igalo, 4-5.februar 2005.

Seminar za crnogorske sudije, tužioce i advokate u vezi sa "Evropskom konvencijom o ljudskim pravima" organizovan je od strane Savjeta Evrope, AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) Centra iz Londona, Centra za obuku sudija Republike Crne Gore i CEDEM-a.

Na seminaru se govorilo o različitim aspektima gore navedenog prava u vezi sa EKLJP i domaćim zakonima i praksom.

Projekat je podržan od Ministarstva inostranih poslova Velike Britanije, Vestministerske fondacije za demokratiju, Savjeta Evrope, Evropske agencije za rekonstrukciju, Instituta za otvoreno društvo i Konrad Adenauer fondacije.

Okrugli sto:

"Antidiskriminaciono zakonodavstvo"

Bečići, 4-5.mart 2005.

Tema ovog okruglog stola bio je model Zakona protiv diskriminacije koji je pripremio CEDEM-ovo Odjeljenje za zakonodavne projekte. U raspravi su uzele učešće NVO koje se posebno bave zaštitom prava žrtava diskriminacije. Ocijenjeno je da je model zakona dobar i pozdravljeno njegovo donošenje kao prvi potreban korak za stvaranje pravnog okvira za borbu protiv diskriminacije.

Projekat je podržan od Švedskog Helsinškog Komiteta za ljudska prava.

Okrugli sto:

”Evropska konvencija o ljudskim pravima i reforma krivičnog zakonodavstva u Crnoj Gori”

Herceg Novi, 21-22. april 2005.

Seminar za crnogorske sudije, tužioce i advokate u vezi sa **”Evropskom konvencijom o ljudskim pravima”** organizovan je od strane Savjeta Evrope, AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) Centra iz Londona, Centra za obuku sudija Republike Crne Gore i CEDEM-a.

Na seminaru se govorilo o potrebi reforme krivičnog zakonodavstva u Crnoj Gori u duhu Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Projekat je podržan od Ministarstva inostranih poslova Velike Britanije, Vestministerske fondacije za demokratiju, Savjeta Evrope, Evropske agencije za

rekonstrukciju, Instituta za otvoreno društvo i Konrad Adenauer fondacije.

*U okviru saradnje sa Ministarstvom za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije CEDEM-ov programski asistent Duška Radović učestvovala je na seminaru **”Crna Gora na putu evropskih integracija i uloga NVO sektora”**, Kotor, 25-27.februar 2005. Na seminaru su dogovoreni širi vidovi saradnje CEDEM-a i Ministarstva za evropske integracije.*

*Knjiga **”Izbori i izborno zakonodavstvo u Crnoj Gori 1990-2004”** je finalni proizvod rada na projektu **”Izbori i izborni sistem u Crnoj Gori 1990-2004”** istraživačkog tima Centra za monitoring i njegovih saradnika. Jedan od autora knjige je i rukovodilac CEDEM-ovog Odjeljenja za empirijska istraživanja, dr Veselin Pavićević koji je napisao prvi dio knjige- Analiza normativne strukture i efekata sistema, a recenzent je direktor CEDEM-a doc.dr Srđan Darmanović.*

Projekat su podržali Norveška narodna pomoć i Skupština Republike Crne Gore kroz program pomoći nevladinim organizacijama.

CEDEM

Odjeljenje za empirijska istraživanja

Rezultati istraživanja: "Političko javno mnjenje Crne Gore" prezentovani su na konferenciji za štampu 24.maja 2005. godine u prostorijama PR Centra. Istraživanje je obavljeno u periodu od 9-15. maja 2005

.Primijenjen je CEDEM-ov standardni dvoetafni stratifikovani uzorak. Anketirano je 1010 građana u 9 crnogorskih opština. Na konferenciji su govorili: dr Srđan Darmanović, direktor CEDEM-a i doc. dr Veselin Pavićević, rukovodilac Odjeljenja za empirijska istraživanja. Projekat je podržala fondacija Institut za otvoreno društvo, predstavništvo u Crnoj Gori.

U okviru navedenog projekta, uskoro će izaci četvorobroj (godinjak) koji će obuhvatiti CEDEM-ova istraživanja javnog mnjenja iz aprila, juna i oktobra 2004 i januara 2005. godine.

Napomena: Kompletni rezultati istraživanja mogu se pogledati na CEDEM-ovom sajtu: www.cedem.cg.yu

Istraživanje javnog mnjenja Crne Gore - maj 2005

Istraživanje je sprovedeno na stratifikovanom, dvoetafnom kvotnom uzorku. Ukupno je anketirano 1010 ispitanika iz 9 crnogorskih opština. Anketiranje je obavljeno u intervalu od 9-15. maja 2005. Projekat "Javno mnjenje Crne Gore" podržan je od fondacije Institut za otvoreno društvo, predstavništvo Crna Gora (OSIM).

Odnos prema pokretima u Crnoj Gori

%	maj'05
Pokret za nezavisnu evropsku Crnu Goru	35.7
Pokret za evropsku državnu zajednicu SCG	34.0
Ne podržava djelovanje ni jednog ni drugog pokreta	23.7
Ne može da se opredijeli	6.6

Potreba raspisivanja referenduma

%	maj'05
DA	55.3
NE	25.0
Ne zna, nema mišljenje o tome	19.7

Održavanje referenduma u proljeće 2006

%	maj'05
DA	35.6
NE	32.7
Ne zna, nema mišljenje o tome	31.7

Povjerenje u Institucije

Koeficijent povjerenja	okt '04	jan '05	maj '05
Srpska pravoslavna crkva	3.44	3.28	3.45
Vojska Zajednice SiCG	2.76	2.56	2.74
Predsjednik CG	2.55	2.56	2.63
Vlada CG	2.50	2.42	2.53
Policija CG	2.41	2.45	2.52
Crnogorska pravoslavna crkva	2.39	2.24	2.33
Sudstvo CG	2.37	2.36	2.46
Skupstina CG	2.31	2.38	2.48
Predsjednik Zajednice SiCG	2.29	2.23	2.39
Skupstina Zajednice SiCG	2.14	2.01	2.25
Savjet ministara Zajednice SiCG	2.11	1.97	2.22
Političke partije u Crnoj Gori	-	-	2.07

Odnos prema nezavisnosti Crne Gore - Struktura odgovora na pitanje: "Ako bi se sutra održao referendum o državnom statusu Crne Gore."

%	jun'04	okt'04	jan'05	maj'05
Za	39.2	42.5	44.5	40.5
Protiv	39.1	36.7	40.5	36.0
Nema određeno mišljenje	21.7	21.8	15.0	13.4
Ne bi izašao na referendum	-	-	-	10.1

Dosadasnji učinak vlade Mila Đukanovića

%	jun'04	okt'04	jan'05	maj'05
Veoma nezadovoljan	35.8	35.9	35.0	36.2
Uglavnom nezadovoljan	19.1	17.7	19.2	19.0
Ni zadovoljan ni nezadovoljan	25.1	25.3	25.2	22.4
Uglavnom zadovoljan	14.1	15.1	14.2	15.7
Veoma zadovoljan	4.2	6.0	6.4	6.7

Članstvo u međunarodnim organizacijama - struktura odgovora na pitanje: "Da li bi, po Vašem mišljenju, Crna Gora, bilo da je samostalna ili u državnoj zajednici sa Srbijom trebala u budućnosti da bude:"

1. Članica Evropske unije %

	Apr 2004	Jun 2004	Avg 2004	Jan 2005	Maj 2005
1. Da	83.4	81.2	82.4	78.9	80.1
2. Ne	5.4	4.6	5.5	6.1	5.6
3. Nema određeno mišljenje	11.2	14.2	21.1	15.0	14.3

2. Članica NATO saveza %

	Apr 2004	Jun 2004	Avg 2004	Jan 2005	Maj 2005
1. Da	35.6	35.2	39.3	34.9	35.7
2. Ne	41.3	36.3	35.6	37.9	35.0
3. Nema određeno mišljenje	23.1	28.5	24.1	27.2	29.3

2. Saradnja sa Tribunalom u Hagu %

	Jun 2004	Avg 2004	Jan 2005	Maj 2005
1. Da	42.3	44.5	44.8	44.9
2. Ne	40.0	41.7	38.3	39.3
3. Nema određeno mišljenje	17.7	13.8	16.9	15.8

Pojedinačni rejting političara - javnih ličnosti /rang prema srednjoj ocjeni dobijen na osnovu stavova ispitanika na ponuđenu mogućnost da navedene ličnosti ocijene ocjenama od 1 do 5/

	Apr 2004	Jun 2004	Avg 2004	Jan 2005	Maj 2005
1. Milo Đukanović	2.64	2.61	2.66	2.63	2.67
2. Filip Vujanović	2.57	2.63	2.58	2.54	2.54
3. Svetozar Marović	2.52	2.65	2.49	2.35	2.43
4. Slobodan Milošević	2.27	2.26	2.20	2.28	2.33
5. Vojislav Koštica	2.25	2.18	2.12	2.09	2.12
6. Ranko Krivokapić	2.09	2.19	2.29	2.27	2.21
7. Miodrag Živković	2.17	2.45	1.95	1.83	1.87
8. Predrag Bulatović	1.81	1.95	1.74	1.84	1.84
9. Božidar Bojović	1.78	1.97	1.86	1.88	1.90
10. Dragan Šoć	1.88	2.14	2.03	2.01	2.07
11. Vojislav Šešelj	2.07	2.18	2.12	2.11	2.14
12. Zoran Žižić	2.12	2.06	1.98	2.09	2.01
13. Nebojša Medojević	2.96	3.00	3.03	2.86	2.95
14. Andrija Mandić	1.77	1.99	1.91	2.04	2.11
15. Amfilohije Radović	2.59	2.87	2.67	2.78	2.61
16. Boris Tadić	2.17	2.27	2.45	2.24	2.39
17. Krsto Pavićević	-	-	-	-	1.81

Pojedinačni rejting partija - struktura odgovora na pitanje:

"Ukoliko bi na prijevremenim parlamentarnim izborima umjesto koalicije partije nastupale samostalno, za koju od njih bi glasali?"

	Apr 2004	Jun 2004	Okt 2004	Jan 2005	Maj 2005
1. DPS	23.8	23.3	26.1	25.5	25.5
2. SNP	9.5	10.3	8.1	7.9	7.7
3. LSCG	5.6	6.5	2.0	0.9	-
4. SNS	1.6	2.4	2.4	3.7	7.3
5. SDP	3.3	4.0	4.2	5.3	4.1
6. SRS /V. Šešelj/	3.6	4.4	3.8	3.7	2.8
7. NS	1.8	2.2	2.6	2.3	2.5
8. NSS	1.7	1.0	0.9	1.2	0.8
9. DUA	1.3	2.0	1.6	1.8	1.3
10. DSCG	0.6	0.2	0.3	0.3	0.5
11. GP	0.2	0.7	0.5	0.6	0.9
12. LPCG	-	-	-	0.8	1.5
13. GZP	10.7	10.1	10.1	7.8	11.3
14. DSS	1.6	1.6	0.9	1.0	1.6
15. Neku drugu	2.4	2.0	2.0	2.0	2.5
16. Ne zna	12.1	9.9	11.2	11.0	8.9
17. Ne bi glasao	20.4	19.3	23.3	24.2	20.9

Ideja o stvaranju Unije Nezavisnih Država Srbije i Crne Gore

%	okt '04	jan '05	maj '05
Da	37.1	36.6	31.4
Ne	40.7	42.1	42.2
Ne zna,nema mišljenje o tome	22.2	21.3	26.4

Crna Gora se u spoljnoj politici treba oslanjati na:

	Nimalo	Malo	U velikoj mjeri	U potpunosti	Ne može da procijeni
1. EU	13.7	18.6	28.9	27.7	11.1
2. SAD	35.5	23.7	18.9	10.6	11.3
3. RUSIJA	29.3	25.5	19.9	11.6	13.7

Napomena: 23.4% ispitanika smatra da se Crna Gora u spoljnoj politici ne treba oslanjati ni na koga posebno

Međunarodne konferencije na kojima su učestvovali predstavnici CEDEM-a

Srdan Darmanović

28. 02.-4. 03.2005. Pariz, Francuska

Pored programa univerzitetske saradnje, posjetio Centar za istraživanje francuske politike(CEVIPOF), Centar za međunarodne odnose (CERI) i Direkciju za Istočnu Evropu Ministarstva spoljnih poslova Francuske.

Srdan Darmanović

18-19. 03. 2005. Tirana, Albanija

Održao predavanje u Albanskoj Atlantskoj Asocijaciji na temu "Državno pitanje Crne Gore i regionalna bezbjednost".

Srdan Darmanović

15-25.04.2005. Vašington, SAD

Glavna uvodna izlaganja na sljedećim panelima - u Centru za strateške i međunarodne studije (CSIS) na temu " Crna Gora u potrazi za finalnim statusom" i u Vudro Vilson Centru (WWC) na temu "Odnos Crne Gore i Srbije i implikacije na regionalnu bezbjednost". Razgovarao sa predstavnicima State Department-a, National Endowment for Democracy (NED) i Public International Law and Policy Group (PILPG). Gostovao u TV emisiji Glas Amerike (VOA).

Vladan Simonović

14-17.04.2005. Solun, Grčka

Kao predstavnik CEDEM-a učestvovalao na konferenciji " Zakonodavstvo i građani - Parlamenti i civilno društvo zapadnog Balkana". Riječ je o zajedničkoj inicijativi EWPPP i predstavnika Parlamentata i civilnog društva iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Crne Gore i Kosova. Na konferenciji su učestvovali i eksperti iz zemalja EU, predstavnici međuvladinih organizacija i članovi upravnog odbora EWPPP. Ovaj program finansira Ministarstvo spoljnjih poslova Holandije.

16 04 '05

Aleksa Ivanović

4-5.02.2005. Igalo

Na regionalnoj konferenciji Balkanske mreže za ljudska prava izabran za člana Upravnog odbora.

Posjetili su nas ...

Hoyt Brian Jee - Konzul SAD u Crnoj Gori

Uri Dromi - direktor Izraelskog Instituta za demokratiju

Yukiko Kobayashi - Ministarstvo spoljnih poslova Japana

Natalija Djuricković- National Endowment for Democracy (NED), Washington DC

Luck Liebant- Ambasador Belgije u SCG

Joszef Pandur- Ambasador Mađarske u SCG

Jan Haukass - Šef Evropske Posmatračke misije, kancelarija u Podgorici

Alan J. Carlson, Robert Lookabill, Clay Kash - Konzulat SAD u Crnoj Gori

Ivan Liszkai - Zamjenik mađarskog konzula u SCG
Bernhard Lamers - Direktor fondacije Konrad Adenaur

Childerik Schaapveld - Savjetnik za NVO sektor, OEBS

Predstavnici OEBS-a